

SİRKÜLER
Sayı: 2016/146

İstanbul, 18.08.2016
Ref:4/146

Konu:

KARŞILIKSIZ ÇEK DÜZENLENMESİNE HAPİS CEZASI GERİ GELMİŞ VE KAREKODU UYGULAMASI İLE ÇEK DÜZENLEYENLER HAKKINDA DETAYLI BAZI FİNANSAL VE HUKUKİ BİLGİLERE ERİŞİM İMKÂNI GETİRİLMİŞTİR

09.08.2016 tarih ve 29796 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 6728 sayılı Kanunun 61 ilâ 65. maddeleri ile 5941 sayılı **Çek Kanunu**’nda önemli değişiklikler yapılmıştır.

Kısaca özetleyecek olursak, bir çekin karşılıksız çıkması halinde çekin hamilinin (alacaklının) şikâyeti şartı ile, ilgili mahkeme, çeki düzenleyen hakkında adli para cezasına hükmedecektir. Adli para cezasının ödenmemesi halinde bu ceza hapis cezasına çevrilecektir. Karşılıksız kalan çek bedelinin, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı “Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun” hükümlerine göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi halinde; yargılama aşamasında mahkeme tarafından davanın düşmesine, mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına karar verilecek ve ayrıca çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, MERSİS ile Risk Merkezine bildirilecek ve ilan olunacaktır.

6728 sayılı Kanun ile karşılıksız çek düzenlenmesinin bir suç olarak tanımlanmasına ve uygulanacak yaptırımlara dair yapılan düzenlemeleri özetle aşağıda açıklamaktayız.

5941 sayılı Kanunun 5. maddesinde yapılan değişikliklere göre, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak “karşılıksızdır” işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, **hamilin sikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunacaktır.**

Hükmedilecek **adli para cezası**; çek bedelinin karşılıksız kalan miktarı, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticari işlerde temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile takip ve yargılama gideri **toplamından az olamayacaktır.**

Mahkeme ayrıca, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın bulunması hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamına hükmedecektir. Yargılama sırasında da resen mahkeme tarafından koruma tedbiri olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verilecektir. **Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı**, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi, bu tüzel kişi adına çek keşide edenler ve karşılıksız çekin bir sermaye

şirketi adına düzenlenmesi durumunda ayrıca **yönetim organı ile ticaret siciline tescil edilen şirket yetkilileri hakkında uygulanacaktır.**

Koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına karşı yapılan itirazlar bakımından 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanacaktır. Bu suçtan dolayı açılan davalar icra mahkemesinde görülecek ve İcra ve İflas Kanunu'nun 347, 349, 350, 351, 352 ve 353. maddelerinde düzenlenen yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu davalar çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut şikâyetçinin yerleşim yeri mahkemesinde görülecektir.

Çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlü olan kişi, çek hesabı sahibidir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması hâlinde, bu **tüzel kişinin mali işlerini yürütmekle görevlendirilen yönetim organının üyesi, böyle bir belirleme yapılmamışsa yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişiler, çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlüdür.**

Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilenler, yasaklıkları süresince sermaye şirketlerinin yönetim organlarında görev alamayacaklardır. Ancak, hakkında yasaklama kararı verilenlerin mevcut organ üyelikleri görev sürelerinin sonuna kadar devam edecektir.

Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra, Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla MERSİS ile Risk Merkezine elektronik ortamda bildirilecektir. Hakkında çek hesabı açma yasağı kararı verilen kişiler, Risk Merkezi tarafından bankalara bildirilecektir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığının uygun görüşü alınarak Risk Merkezi tarafından belirlenecektir.

Karşılıksız kalan bir çekle ilgili olarak yapılan yargılama neticesinde mahkeme tarafından beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya davanın reddine karar verilmesi hâlinde, aynı kararda, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına karar verilecektir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin kararların kesinleşmesi üzerine, bu kararlar, MERSİS ile Risk Merkezine sekizinci fıkradaki usullere göre bildirilecek ve ilan olunacaktır.

Karşılıksız çek düzenleme suçu nedeniyle, ön ödeme, uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

Adli para cezalarının ödenmemesi durumunda, bu ceza, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nun 106. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kamuya yararlı bir işte çalıştırma kararı verilmeksizin doğrudan hapis cezasına çevrilecektir.

5941 sayılı Kanunun "*Etkin pişmanlık ve çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması*" başlıklı 6. maddesinde yapılan değişikliklere göre, karşılıksız kalan çek bedelinin, ceğin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı "Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun" hükümlerine göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödeyen kişi hakkında,

a) Yargılama aşamasında mahkeme tarafından davanın düşmesine,

b) Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına,

karar verilecektir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, MERSİS ile Risk Merkezine bildirilecek ve ilan olunacaktır.

Şikâyetten vazgeçme halinde de yukarıdaki işlemler yapılacaktır.

Kişi, mahkûm olduğu cezanın tamamen infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl ve her halde yasağın konulduğu tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, hükmü veren mahkemeden çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasını isteyebilecek; mahkemenin vereceği karara itiraz edebilecektir. Bu itiraz bakımından İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanacaktır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştiğinde, yasağın kaldırıldığı, MERSİS ile Risk Merkezine bildirilecek ve ilan olunacaktır.

6728 sayılı Kanunun 62. maddesi ile 5941 sayılı Kanunun 3. maddesine eklenen (10) numaralı fıkraya göre, lehine karekodlu çek düzenlenen lehdar, teslim aldığı çeki Türk Ticaret Kanunu'nun 780. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen sisteme kaydedecektir. Karekodlu çekin sisteme kaydedildiği tarihten sonra çek düzenleyen tüzel kişinin temsilcilerinde meydana gelen değişiklikler, çek hesabı sahibi tüzel kişinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır. Bu düzenleme 31.12.2017 tarihinde yürürlüğe girecektir.

6728 sayılı Kanun ile 6012 sayılı TTK'da yapılan değişiklikler ayrı bir sirkülerimiz ile açıklanmıştır. Ancak yeri geldiği için kısaca değinmek gerekirse, 6728 sayılı Kanunun 70. maddesi ile 6102 sayılı Kanunun 780. maddesinde yapılan değişikliklere bağlı olarak, çekin üzerinde zorunlu olarak yer alması gereken unsurlardan birisi de "karekodu" olmuştur. Yine aynı maddede yapılan düzenlemelere göre; çek alacaklıları, ellerinde bulunan çek ile çek

hesabı sahibine ve bu çeki düzenleyenlere ilişkin verilere karekod aracılığıyla erişim sağlayabilecektir.

Karekod ile:

- a. Çek hesabı sahibinin adı, soyadı veya ticaret unvanı,
- b. Çek hesabı sahibinin tacir olması halinde, ticaret siciline tescil edilen yetkililerinin adı, soyadı veya ticaret unvanı,
- c. Çek hesabı sahibinin, çek hesabı bulunan toplam banka sayısı,
- d. Çek hesabı sahibine ait bankalara ibraz edilmemiş çek adedi ve tutarı,
- e. Düzenlenerek bankalara teslim edilen çeklerin adedi ve tutarı,
- f. Son beş yıl içerisinde ibrazında ödenen çeklerin adedi ve tutarı,
- g. İbraz edilen ilk çekin ibraz tarihi,
- h. İbraz edilen son çekin ibraz tarihi,
- ı. İbrazında ödenen son çekin ibraz tarihi,
- i. Son beş yılda "karşılıksızdır" işlemi gören ve halen ödenmemiş çeklerin adedi ve tutarları,
- j. Son beş yılda "karşılıksızdır" işlemi gören ve sonradan ödenen çeklerin adedi ve tutarı,
- k. Son beş yılda "karşılıksızdır" işlemi gören son çekin ibraz tarihi,
- l. Çek hesabı sahibi hakkında çek hesabı açma yasağı bulunup bulunmadığı, varsa yasaklama kararının tarihi,
- m. Her bir çek yaprağı ile ilgili olarak tedbir kaydı olup olmadığı,
- n. Çek hesabı sahibi tacirse, iflasına karar verilip verilmediği, iflasına karar verilmişse kararın tarihi,

çek hesabı sahibi ya da cirantanın rızası aranmaksızın üçüncü kişilerin erişimine sunulacaktır.

Yukarıdaki verilere ulaşılmasını sağlayacak karekod okutma ve bilgi paylaşım sistemi 5411 sayılı Kanunun ek-1. madde hükmü uyarınca kurulan **Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi** tarafından oluşturulacaktır. Risk Merkezi sistemdeki verileri, 5411 sayılı Kanunun ek-1. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca bilgi alışverişini gerçekleştirdiği şirket ile paylaşmaya yetkilidir. Bu yetki kullanıldığı takdirde sistem bilgilerin paylaşıldığı şirket nezdinde kurulabilecektir.

Yabancı banka tarafından bastırılan **çeklerde**, TTK'nın 780. maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen banka tarafından verilen seri numarası ve/veya (h) bendinde belirtilen **karekodun bulunmaması senedin çek olarak geçerliliğini etkilemeyecektir.**

31.12.2016 tarihinden sonra bankalarca çek hesabı sahiplerine karekod ve seri numarası unsurlarını içermeyen çek yaprağı verilemeyecektir. 31.12.2016 tarihinden önce basılan çeklerde bu unsurlar aranmayacaktır.

Çekte yer alacak MERSİS numarası ile karekodun tanım ve içerikleri ile yukarıda yer verdiğimiz uygulamalara ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı'nın müştereken çıkaracağı tebliğle belirlenecektir.

Saygılarımızla,

**DENGE İSTANBUL YEMİNLİ
MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.**

(*) Sirkülerlerimizde yer verilen açıklamalar sadece bilgilendirme amaçlıdır. Tereddüt edilen hususlarda kesin işlem tesis etmeden önce konusunda uzman bir danışmandan görüş ve destek alınması tavsiyemiz olup; sadece sirkülerlerimizdeki açıklamalar dayanak gösterilerek yapılacak işlemler sonucunda doğacak zararlardan müşavirliğimiz sorumlu olmayacaktır.

(**) Sirkülerlerimiz hakkında görüş, eleştiri ve sorularınız için aşağıda bilgileri yer alan uzmanlarımıza yazabilirsiniz.

Erkan YETKİNER
YMM
Mazars/Denge, Ortak
eyetkiner@mazarsdenge.com.tr

Güray ÖĞREDİK
SMMM
Mazars/Denge, Direktör
gogredik@mazarsdenge.com.tr